

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ

Студзень 2022 года

БЛАНК ЗАДАННЯЎ 9 клас Варыянт 2

Заданне 1 разлічана не толькі на моўныя веды, але і на эрудыцыю. Запішыце ў правым слупку, насупраць адпаведнай выявы, слова, якое найбольш дакладна называе аб'ект у левым слупку табліцы. Падкрэсліце літару, якой абазначаны націскны гук.

Максімальная колькасць балаў – 4.

Заданне 2. З прапанаваных ніжэй слоў, ужыўшы іх у патрэбнай граматычнай форме, складзіце шэсць фразеалагізмаў з кампанентамі-прыметнікамі, прыведзенымі ў левым слупку табліцы. Запішыце атрыманыя фразеалагізмы ў правым слупку насупраць адпаведных ім значэнняў.

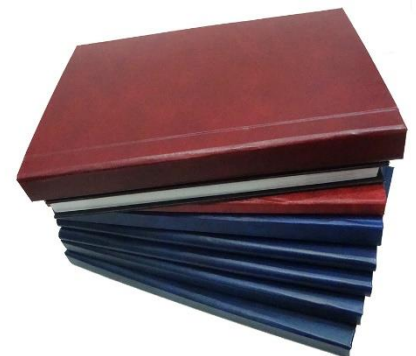
Словы-кампаненты для складання фразеалагізмаў: *знаходзіць, кропка, мова, муха, мяшок, на, па, пайсці, сцежка, удараны, укусіць, як, застацца, месца, не.*

Заўвага: прыметнікі, прыведзеныя ў левым слупку, таксама трэба паставіць у патрэбную граматычную форму.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Заданне 3. Учытайцеся ўважліва ў групу слоў з падобнымі характарыстыкамі, няправільнае разуменне значэння якіх можа выклікаць памылку. Прыдумайце сказы з гэтымі словамі, каб не памыляцца ў іх выкарыстанні.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Заданне 4. Усе мы ведаем самыя распаўсюджаныя этыкетныя выразы: “Прабачце, калі ласка!”, “Добры дзень!” і інш. Упішыце нумары пералічаных этыкетных выразаў у табліцу паводле значэнняў.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Этыкетныя выразы:

1. Будзьце жывенькі, здаровенькі!	7. Добрага ранку!
2. Вельмі прыемна!	8. Засцеражы вас Бог!
3. Дабранач!	9. Смачна есці!
4. Дазвольце Вас прывітаць!	10. Спору Вам!
5. Дазвольце выказаць маю ўдзячнасць!	11. Усяго найлепшага!
6. Даруйце! Даруйце мне!	12. Хай Вам шчасціць!

Заданне 5. Размяркуйце прапанаваныя словы па адпаведных слупках табліцы ў залежнасці ад колькасці марфем (улічваючы нулявыя марфемы). Графічна абазначце ўсе марфемы ў словах.

Максімальная колькасць балаў – 8.

Штосьці, шэсцьдзясят, адзец, учора, непрывабны, ёй, вышыўка, апрабоўванне.

Заданне 6. Паводле “Глумачальнага слоўніка беларускай мовы”, слова адзін (адна, адно, адны) мнагазначнае і ў адпаведнасці з тым, якое значэнне рэалізуе ў пэўным тэксце, можа адносіцца да розных часцін мовы. Вызначце, якое значэнне мае гэта слова ў наступных прыказках і сказах, узятых з мастацкіх і публіцыстычных твораў, і якой часцінай мовы з’яўляецца.

Максімальная колькасць балаў – 6.

1. Адной рукой і вузла не завяжаш (прыказка).
2. Адна толькі курыца грабе ад сябе (прыказка).
3. Аднаму густа, а другому пуста (прыказка).
4. Усе чэрці адной шэрці (прыказка).
5. Адзін неразумны чалавек вырашыў выпрабаваць чароўную сілу каменя (А. Бутэвіч).
6. Бо не можа быць так, каб толькі адзін з нас быў чалавекам. Альбо мы абое людзі, альбо ніводзін з нас не чалавек (С. Мрожак).

Заданне 7. Перакладзіце тэкст на беларускую мову.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Скворца у нас любяць больш за ўсё. Недаром у кожнай деревне, у кожнага дома висяць на дрэвах скворечнікі. Калі прылятаюць скворцы, добра становіцца на душы. Тэперыя дакладна ведаеш: скончылася зіма і вперды многа веселага. Тёмныя перыя скворца іграюць на сонцы ўсемаі колерамі радугі. А песня у яго звонкая, разнаобразная. Іногды ў песне скворца вдрог слышыцца страннаы звук, пахожы на ржаньне коня. Любітэлі птычыага пеныя так і называюць гэты звук «жэребчык» (*По Ю. Ковалю*).

Заданне 8. Суаднясіце літаратуразнаўчыя тэрміны і паняцці з іх азначэннямі. Улічыце, што сярод азначэнняў ёсць “лішнія”.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Тэрміны і паняцці		Азначэнні тэрмінаў і паняццяў	
А	Адухаўленне	1	Адзін з відаў метафары, прыпадабненне нежывога прадмета да жывой істоты.
Б	Алегорыя	2	Паказ жыццёвых з’яў або чалавека ў камічным, смешным выглядзе; нязлосны, добрамыслівы смех.
В	Гумар	3	Іншасказальнае адлюстраванне прадмета ці з’явы праз вобразы, якія маюць пераносны сэнс.
Г	Параўнанне	4	Форма востракамічнага, выкрывальнага паказу адмоўных з’яў, пры якім крытыкуюцца заганы грамадскага жыцця або асобных людзей.
Д	Перыфраза	5	Кантраснае супастаўленне процілеглых вобразаў, думак, перажыванняў для ўзмацнення ўражання ад іх ці выяўлення іх супярэчлівасці.
Е	Сатыра	6	Адзін з відаў метафары, перанясенне чалавечых уласцівасцей на з’явы прыроды.
		7	Супастаўленне дзвюх з’яў з мэтай іх характарыстыкі адной праз другую.
		8	Выраз, у якім назва з’яў або прадметаў падаецца праз апісанне асобных вызначальных прымет.

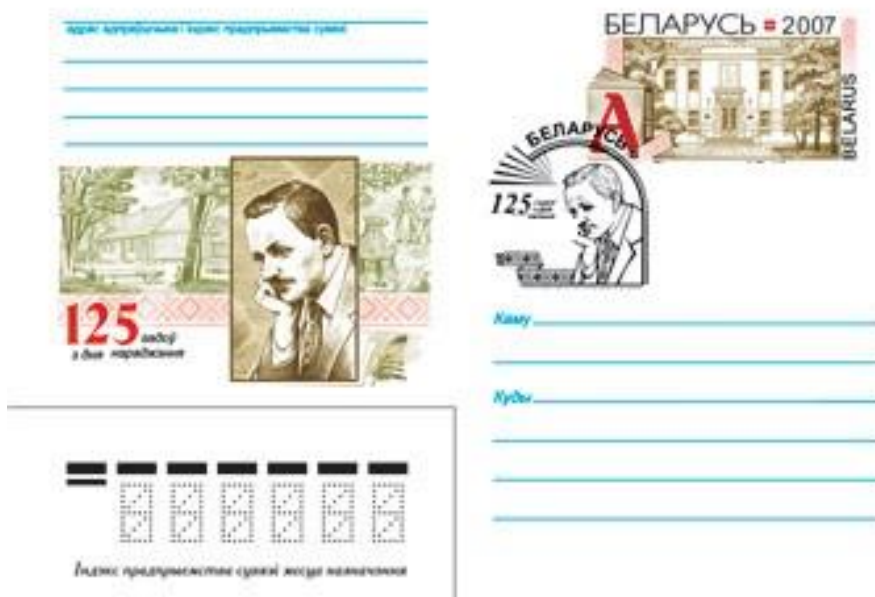
Заданне 9. Уважліва разгледзьце фрагменты двух канвертаў, якія выпускаліся да юбілеяў класікаў беларускай літаратуры. Напішыце, хто намаляваны на канверце, а ў адпаведным радку запішыце нумары фактаў, якія адносяцца да жыцця і творчасці менавіта гэтага мастака слова. Памятайце, што не ўсе з пералічаных фактаў адносяцца да гэтых асоб, а некаторыя могуць адносіцца да абодвух.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Канверт 1

Канверт 2

Факты з жыцця і творчасці:

1. Месца нараджэння – Вязынка.
2. Месца нараджэння – Акінчыцы.
3. Месца нараджэння – Мінск.
4. Аўтар толькі аднаго прыжыццёвага зборніка вершаў.
5. Супрацоўнічаў з газетай “Наша ніва”.
6. Янка Сіпакоў прысвяціў яму наступны верш:
*Ён навучыў, здаецца, гаварыць
Па-беларуску нават кіпарысы,
Барвінак на магільніку гарыстым
Ён навучыў, здаецца, гаварыць.
Паўднёва сонца плавіцца ўгары,
Зямля гарачая, нібыта прысак...
Ён навучыў, здаецца, гаварыць
Па-беларуску нават кіпарысы.*
7. На вокладцы яго першага зборніка напісана назва музычнага інструмента.
8. Вядомы як аўтар шматлікіх апавесцяў і апавяданняў.
9. Прымаў удзел у стварэнні Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, Беларускай акадэміі навук, Саюза пісьменнікаў БССР.

Заданне 10. Уявіце, што Вы з’яўляецеся складальнікам зборніка твораў беларускай літаратуры. Эпіграфам да гэтага зборніка павінны стаць радкі Ніла Гілевіча:

*Неўтаймаваны боль планеты,
Непераможны крык жыцця!*

Прапануйце дзве розныя версіі такога зборніка. Кожная версія мае на ўвазе арыгінальную назву і па 4 мастацкія творы (укажыце іх назву і аўтара), якія павінны быць змешчаны ў кнізе. Патлумачце ідэю, якую Вы ўкладаеце ў зборнік.

Назву кнігі напішыце на малюнку вокладкі.

Максімальная колькасць балаў – 6.